

Kronika

- ✧ Wręczono nagrody w konkursie Ulubiona Księgarnia Warszawy za rok 2024. Laureaci poszczególnych kategorii to: kluboksięgarnia – Księgarnia Czarnego; księgarnia ogólnosortymentowa – Tarabuk; księgarnia specjalistyczna – Trzy Jeże; antykwariat – Antykwariat Grochowski. Nagrodę specjalną otrzymała księgarnia Bajbuk. W głosowaniu oddano ponad 5000 głosów, napłynęło ponad 1800 opinii. Organizatorem nagrody jest Miasto Stołeczne Warszawa.
- ✧ Laureatami Nagrody im. Ferdynanda Wspaniałego – wyróżnienia dla najlepszej książki dziecięcej przyznawanego podczas Festiwalu Literatury dla Dzieci organizowanego w Krakowie przez Fundację Burza Mózgów – zostali Ewa Solarz i Robert Czajka za książkę *Ziemiańskie* („Druganoga”). W głosowaniu festiwalowej publiczności zwyciężyła *Hajda. Beskid bez kitu* Marii Strzeleckiej („Libra PL”).
- ✧ Ukraiński historyk Jarosław Hrycak, autor książki *Ukraina. Wyrwać się z przeszłości* (w przekładzie Katarzyny Kotyńskiej i Joanny Majewskiej-Grabowskiej, wydanej przez Międzynarodowe Centrum Kultury) oraz Robert Drogoś, prezes Centrum ds. Katastrof i Klęsk Żywiotowych „Tratwa”, zostali laureatami tegorocznej edycji Nagrody Znak i Hestii im. ks. Józefa Tischnera.
- ✧ Zwycięzcą V edycji konkursu o Nagrodę Literacką „Jantar” został Artur Daniel Liskowacki, autor tomiku poetyckiego *Do żywego* („Forma”). W tym roku po raz pierwszy odbył się Plebiscyt Czytelników tej nagrody. Wygrał go, z powieścią kryminalną *Kozioł* („Filia”), Przemysław Kowalewski. To jego literacki debiut. Konkurs organizowany jest przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.
- ✧ Firma Microsoft uruchomiła markę wydawniczą 8080 Books, skupiającą się na tematyce technologii, biznesu i społeczeństwa. Nazwa nawiązuje do mikroprocesora Intel 8080. Wydawnictwo planuje zarówno publikacje firmy Microsoft, jak i autorów zewnętrznych. Pierwszą książką oficyny jest *No Prize for Pessimism*, autorstwa zastępcy dyrektora ds. technologii Microsoftu Sama Schillace’a
- ✧ Publicystka i dziennikarka Anne Applebaum, reżyserka Agnieszka Holland oraz pisarka, noblistka Olga Tokarczuk otrzymały tytuły doktora *honoris causa* Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.
- ✧ Stowarzyszenie Historyków Sztuki uhonorowało Nagrodą im. prof. dr. Jerzego Z. Łozińskiego za rok 2024 Krystynę Czerni i jej pięciotomową publikację *Katalog sztuki sakralnej Jerzego Nowosielskiego* (Muzeum Ikon w Supraślu). Wyróżnienie przyznawane jest za prace z historii sztuki polskiej.
- ✧ Nagrodę im. ks. prof. Szczęsnego Detloffa w konkursie na prace naukowe młodych historyków sztuki Stowarzyszenie Historyków Sztuki przyznało Patrycji Łobodzińskiej, kuratorce Galerii Sztuki Średniowiecznej Muzeum Narodowego w Poznaniu, za książkę *Średniowieczne rzeźby z Pomorza Zachodniego w zbiorach Muzeum Narodowego w Poznaniu* (MN w Poznaniu).
- ✧ Białoruską Nagrodę im. Jerzego Giedroycia za rok 2023 otrzymał Valancin Akudovič, autor książki *Trzeba wyobrazić sobie Syzyfa szczęśliwym*. Drugie miejsce zajęła publikacja *Czas chwastów* Hanny Jankuty. Laureatem trzeciego miejsca został Żmicer Bartosik z książką *Zabić pełnomocnika ministerstwa aprowizacji*. Białoruska Nagroda im. Jerzego Giedroycia przyznawana jest od 2012 roku. Jej organizatorami są Białoruski PEN i Międzynarodowy Związek Pisarzy Białoruskich.
- ✧ Rozstrzygnięto konkursy na redaktorów naczelnych w czasopismach patronackich Instytutu Książki. Nową redaktorką naczelną miesięcznika „Nowe Książki” została Joanna Stryczyk, literaturoznawczyni, tłumaczka z języka francuskiego, w latach 2017–2019 redaktorka sekcji polskiej i redaktorka naczelna Culture-pl. Zwycięskie kandydatury w pozostałych czasopismach to: Darek Foks – „Twórczość”, Marcin Szuster – „Literatura na Świecie”, Tadeusz Dąbrowski – „Topos”, Piotr Olkusz – „Dialog” oraz Tomasz Plata – „Teatr”.
- ✧ Wręczono doroczne Nagrody Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2024. W kategorii kultura ludowa uhonorowano Antoniego Kroha, pisarza, etnografa, tłumacza, badacza kultury ludowej Karpat, zaś w kategorii literatura Małgorzatę Łukasiewicz, tłumaczkę literatury niemieckojęzycznej, krytyczkę literacką, eseistkę.
- ✧ Organizatorzy Targów Książki w Lipsku poinformowali, że rezygnują z obecności na platformie społecznościowej X, dawnym Twitterze, tłumacząc decyzję widocznym ukierunkowaniem medium na rozpowszechnianie fałszywych wiadomości i ekstremizmu. Platformę opuścili też m.in. pisarz Stephen King oraz brytyjski dziennik „The Guardian”.
- ✧ Ogłoszono laureatów 32. Ogólnopolskiego Przeglądu Książki Krajoznawczej i Turystycznej, organizowanego przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Laureaci pierwszych miejsc w poszczególnych kategoriach: albumy krajoznawcze – Marek A. Stańkowski, *W sercu puszczy. Ziemia Mielecko-Kolbuszowska* („Libra PL”); przewodniki – Zdzisław Kryściak, *W drogę po Łowickim* (Centrum Kultury, Turystyki i Promocji Ziemi Łowickiej); monografie – *ex aequo* Maciej Ambrosiewicz, *Suwałska szkatułka. Kulturowy przewodnik po Suwałszczyźnie, czyli 12 (i pół) wędrówek po Międzyziemiu* („Paśny Buriat”) oraz Kamil Janicki, *Wawel. Biografia* (Wydaw. Literackie); mapy i atlasy – *Poznań. Mapa rowerowa z poradnikiem rowerzysty. Skala 1:25000* („Euro Pilot”); wydawnictwa dla dzieci – *ex aequo* Łukasz Leoniuk, Katarzyna Pierwienis, Paulina Gajda-Deszczka, *Białystok Widzi Misie* (Regionalny Oddział PTTK w Białymstoku) oraz *Ryś - droga do domu* (oprac.

zbior., Bieszczadzki Park Narodowy); inne opracowania krajoznawcze – *ex aequo* Grażyna Betlej-Furman, *Częstujcie się! Kuchnia łemkowska z Ropek („Libra PL”)*, Arkady Radostaw Fiedler, *Tam, gdzie rzeki przychodzą na świat („Bernardinum”)* oraz Małgorzata Szumska, *Uważnik. Przewodnik świadomego podróżowania* (gw Foksal).

✧ Wręczono nagrody laureatom III Konkursu Muzealna Książka Roku 2024, którego celem jest docenienie i promocja najlepszych publikacji wydanych przez muzea. Nagrodę w kategorii wydawnictw naukowych zdobyły *ex aequo* publikacja *Stale obawiam się jakiejś katastrofy... Korespondencja Stanisława Augusta z Marcellem Bacciarellim* (Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie) oraz *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz* (Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu). W kategorii katalogów wystaw nagrodzono tom *Szklane życiorysy. Polskie projektantki szkła (1945–2020)* (Muzeum Narodowe we Wrocławiu), zaś w kategorii wydawnictw edukacyjnych książkę *Miasto - Moda - Maszyna* (Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi). Nagrodę specjalną za najlepszą edytorsko wydaną książkę przyznano *Sztuce dobrego myślenia. Dziedzictwo Stanisława Herakliusza Lubomirskiego* (Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie) *ex aequo* z publikacją *Julia Keilowa. Projektantka art déco* (Muzeum Warszawy).

✧ Irma Tomaszewska, dyrektor generalna Targów Książki i Mediów Vivel, poinformowała, że Grupa ZPR podjęła decyzję o zakończeniu organizacji wydarzenia. Decyzja została podjęta „po szczegółowej analizie dotychczasowych osiągnięć oraz uwarunkowań rynkowych”. Pierwsza edycja targów miała miejsce w maju 2023 roku na PGE Narodowym w Warszawie. Impreza od początku konkurowała z odbywającymi się w odstępie tygodnia Międzynarodowymi Targami Książki w Warszawie.

✧ W 2024 roku zgłoszono rekordową liczbę 291 publikacji do Nagrody KLIO. Laureatem wyróżnienia specjalnego został Krzysztof Pomian za trzynomową edycję książki *Muzeum. Historia światowa („słowo/obraz/terytoria”)*. Nagrody I stopnia otrzymali: w kategorii autorskiej – za indywidualny wkład autora w popularyzację historii – Agata Szydłowska, *Futerał. O urządzaniu mieszkań w PRL-u („Czarne”)*; monografia naukowa – za merytoryczny wkład w poznawanie historii – Piotr Okniński, *Wehikuły pamięci. Przeszłość i władza w dawnym Krakowie (do końca XVIII w.)* (wuW); w kategorii varsaviana – za wkład w popularyzację

historii Warszawy – Mariusz Klarecki, *Zrabowana Warszawa. Straty w prywatnych zbiorach i artystycznych kolekcjach mieszkańców Warszawy w latach 1939–1945* (MKiDN). W czwartej konkursowej kategorii, edytorskiej, nie przyznano nagrody I stopnia.

✧ Laureatem 29. edycji Nagrody im. prof. Jerzego Skowronka, przyznawanej autorom i wydawcom w dziedzinie historii i archiwistyki, został Jarosław Rubacha za publikację *Gloria Victis. Bułgarskie działania dyplomatyczne i militarne podczas wojen bałkańskich w publikacjach dziennika Ilustrowany Kurjer Codzienny* (Wydaw. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego). Organizatorem nagrody jest redakcja „Magazynu Literackiego Książki”.

✧ Anna Cieplak została pierwszą laureatką Śląskiej Nagrody Literackiej HONORIS KRAUZA. Doceniono jej powieść *Ciało huty* (Wydaw. Literackie) „za zbliżanie Śląska i Zagłębia, za pokazanie wspólnoty, robotniczych, ludowych, a przede wszystkim ludzkich losów”. Celem nowo ustanowionego wyróżnienia jest honorowanie najlepszej śląskiej książki wydanej w roku poprzedzającym przyznanie nagrody.

✧ Ogłoszono laureatów Varsavianów Roku – Konkursu im. Hanny Szwankowskiej (edycja 2023–2024) organizowanego przez Towarzystwo Miłośników Historii w Warszawie oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego. Siedem pozycji otrzymało dyplomy honorowe: *Album civium Civitatis Antiquae Varsaviae. Księga przyjęć do prawa miejskiej Starej Warszawy. T. 2: 1701–1789* (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN); Janusz Grabowski, *Janusz II książę mazowiecki. Pretendent do tronu polskiego (1455 – 16 lutego 1495)* („Avalon”); Jerzy Kochanowski, *Pomiędzy: krótka historia Warszawy* (Muzeum Warszawy); Małgorzata Omilanowska-Kiljańczyk, *Marian Lalewicz. Architekt petersbursko-warszawski* (Instytut Polonika); Marek Wagner, *Historia Bemowa XV–XX w.* (Uniwersytet w Siedlcach); Piotr Wierzbicki, *Historia warszawskich hoteli. T. 1–2* (Skarpa Warszawska); Dorota Wiśniewska, *Salony, salonierki, polityka: studium porównawcze Paryża i Warszawy w drugiej połowie XVIII wieku* (Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, Wydaw. Naukowe UMK).

✧ Sąd Rejonowy w Warszawie zarejestrował Stowarzyszenie Forum Redaktorów i Korektorów. Foru powstało po to, by aktywizować i integrować środowisko redaktorów i korektorów, chronić interesy jego członków, służyć im pomocą oraz wspierać ich rozwój zawodowy. Jego celem jest

również promowanie kultury języka polskiego, literatury i czytelnictwa oraz upowszechnianie wiedzy o rynku wydawniczym. Prezesem stowarzyszenia została Justyna Żebrowska.

✧ Laureatem nagrody głównej piątej edycji międzynarodowego konkursu na projekt ilustrowanej książki dla dzieci Jasnowidze została propozycja *The Precious Poop* Nicolò Venturiego (Włochy). Organizatorem wydarzenia jest wydawnictwo „Dwie Siostry”.

✧ Grzegorz Motyka został laureatem Nagrody Historycznej m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego – za książkę *Akcja „Wisła” ’47. Komunistyczna czystka etniczna* (Wydaw. Literackie). Z kolei skupione wokół nagrody Młodzieżowe Kluby Historyczne doceniły Kalinę Błazejowską za publikację *Bezdušní. Zapomniana zagłada chorych („Czarne”)*.

☞ 31 października zmarł Jean-Pierre Latsa-Hirszowicz (ur. 1942), jeden z najbardziej rozpoznawalnych na świecie polskich astrofizyków, specjalista w zakresie astrofizyki i kosmologii relatywistycznej. Popularyzator nauki, autor książek popularnonaukowych, m.in. *Fale grawitacyjne, Droga do czarnych dziur*. W 2017 roku laureat przyznawanej przez „Nowe Książki” i Festiwal Nauki Nagrody Złotej Róży – za książkę *Czy wielki wybuch był głośny?* (wraz z Karoliną Głowacką).

☞ 6 listopada zmarł Peter Weidhaas (ur. 1938 w Berlinie), dyrektor Targów Książki we Frankfurcie, autorytet światowego rynku książki. Kierował targami książkowymi przez 26 lat, a następnie pełnił funkcję przewodniczącego grupy dyrektorów targów książki. Jego wspomnienia *Mój gniew wpisany w kurz regałów* zostały przetłumaczone na kilka języków (wyd. pol. 2000).

☞ 26 listopada zmarł Jacek Illg (ur. 1955), tłumacz literatury czeskiej i angielskiej, redaktor, nauczyciel akademicki. W dorobku translatorskim ma m.in. dzieła Karela Čapka, Milana Kundery, Václava Havla, Michala Viewegha, Diane Dixon, Miłocha Formana, Tomáša Halíka. Autor i współautor kilku antologii aforyzmów, zbiorów dowcipów oraz tekstów do publikacji albumowych.

☞ 6 grudnia zmarł Stanisław Tym (ur. 1937), aktor, satyryk, reżyser, scenarzysta i literat. Autor sztuk teatralnych (np. *Ucz się, Jasiu*), współautor tekstów kabaretów Owca, Dudek, Lopek i Wagabunda. Popularność zyskał głównie dzięki roli w filmach *Rejs* oraz *Miś* (współautor scenariusza). Wydał m.in. *Mamuta tu mam, Pies czyli kot*. ☉